

Advies 14 Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK) Hilversum, 04-11-2016

Betreft het formuleren van een **nieuw welstandsbeleid: paragraaf Stadshart**, met PowerPoint presentatie toegelicht door Erik van Schaijk

PowerPoint presentatie : Nieuw Welstandsbeleid Binnenstad

De vigerende *Welstandsnota Hilversum, herziening 2014* moet ten aanzien van hoofdstuk 4 opnieuw geformuleerd worden [zie: Welstandscriteria gebieden, paragraaf Binnenstad p. 25-40]. De actualisatie van het welstandsbeleid vindt plaats na vaststelling van de Centrumvisie.

Dit agendapunt is een vervolg op de presentatie over de nieuwe welstandsnota-in-wording gehouden op 13 mei 2016, zie advies 10 van ARK. De concepttekst is op 3 november rondgestuurd en kon de volgende dag slechts in grote lijnen worden toegelicht.

Aan de hand van een PowerPoint presentatie werd wel inzicht geboden in de opbouw en de denkrichting van de nota. Daarbij werd door Erik de vraag opgeworpen hoe de welstandscriteria voor het stadshart van Hilversum geformuleerd zouden moeten worden. De criteria (diversiteit, binnenstedelijk en individualiteit), die in de nota van 2014 zijn opgenomen, zijn onvoldoende specifiek gedefinieerd en kunnen te gemakkelijk als vrijbrief worden gehanteerd.

Het beleid is gericht op het sturen van behoud van ruimtelijke kwaliteit (zie motie n.a.v. raadsberaad over Centrumvisie). Dat vereist de inventarisatie van waardevolle gebouwen en bijzondere aandachtsgebieden. Criteria zijn onder meer gericht op bouwhoogtes, reclame-uitingen en uitstallingen. Overigens moeten criteria geredigeerd worden als handleiding en niet als imperatieve regelgeving.

Maar aandacht voor verbouwing en nieuwbouw ontbreekt tot nog toe. Behoudsregels voor deze opgave moeten georiënteerd zijn op de oorspronkelijke stedenbouwkundige structuur die nog steeds - grotendeels conform de kadastrale kaart van 1832 - is terug te vinden. Vanuit dat oogpunt is het logisch om de criteria bouwhistorisch te onderscheiden per bouw- of ontwikkelperiode en niet per (deel-)gebied.

Inhoudelijke bespreking:

ARK stemt in met de nieuwe aanpak zoals voorgesteld. Een goede inventarisatie van kwaliteiten en diskwaliteiten is zeer nuttig, zodat er een agenda in beeld komt wat in de loop van jaren in het stadshart verbeterbaar is en wat daarnaast bijzonder beschermd moet worden.

De hamvraag van de presentatie is: hoe definieer je criteria voor het ongeziene, het nieuwe en het onvoorstelbare? Hoe kan je een gebouw als Cineac in Amsterdam, Gooiland in Hilversum of het Rietveld Schröderhuis mogelijk maken door het hanteren van specifieke kwaliteitscriteria? Als de criteria vooral beperkend zijn omwille van bestaande kwaliteiten in de onmiddellijke omgeving, dan zullen restrictie en behoud overheersen en blijft er weinig ruimte over voor de dynamiek van een creatief ontwerpproces.

Een dergelijk ontwerpproces kan alleen gedijen bij een inspirerend architectuurklimaat dat referentiebeelden hanteert waarbij niet alleen vormgeving voorop staat maar waarbij het meer gaat om de betekenis die het bouwwerk in zijn omgeving uitstraalt en hoe het zich tot zijn omgeving verhoudt. Dat kan in de welstandsnota via sprekende voorbeelden geïllustreerd worden. Er zal dan meer vanuit de logica van de bestaande stedenbouwkundige structuur geredeneerd moeten worden dan vanuit perceelsgewijze vormcriteria.

Het oordelen over eigentijdse ontwerpen is een complexe opgave: men moet enerzijds bestaande stedenbouwkundige en architectonische kwaliteiten behoeden tegen aantasting, maar tegelijk moet men ruimte geven voor nog vernieuwende ontwerpen.

ARK adviseert voor het *Nieuwe Welstandsbeleid Binnenstad* te overwegen een *Stratenboek Binnenstad Hilversum* aan te leggen waarbij naast het vastleggen van aanwezige beeldkwaliteiten ook een inventarisatie geboden wordt van beeldverstorende percelen of delen daarvan, met suggesties tot aanpassingen of sloop/vervangende nieuwbouw. Het is een kwestie van lange adem omdat verbeteringen alleen in goed overleg met de eigenaar/initiator tot stand kunnen komen (zie voorbeeldbladen uit het *Stratenboek Kern Amersfoort* als bijlage).

Een goede documentatie van het bebouwd bestand in de binnenstad, waarbij het pand als fragment van een straatbeeld wordt gezien, voldoet aan de behoefte aan meer kwaliteitsinformatie per pand, terwijl ook een programmering van de welstandsverbetering van het centrum van Hilversum op gang wordt gebracht, eerst als streefbeeld maar uiteindelijk als feitelijke verbeter- of beschermactiviteit.

Het is daarnaast raadzaam 5 foto's van evidente dissonanten en 5 foto's van overtuigende kwaliteitsgebouwen per ontwikkelperiode in de nota af te beelden met daarbij een gepreciseerde uitleg van de aan de orde zijnde kwaliteitscriteria behorende bij die bepaalde ontwikkelperiode. Die foto's kunnen naar het oordeel van ARK alle huidige foto's vervangen, want zoals die nu gepresenteerd worden weten wij niet wat we ermee zouden moeten. Zie bijvoorbeeld de 4 foto's op bladzijde 27 van het stuk: zijn dat nu goede of slechte voorbeelden? Toelichting is hier op zijn plaats.

Een document dat dient ter toetsing van de ruimtelijke kwaliteit (beeldkwaliteitsplan / beeldregieplan / welstandsnota) is veel toegankelijker aan de hand van afbeeldingen en statements dan een beschrijvende tekst. Het 'leest' als een stripverhaal. De voorliggende tekst bestaat wat ARK betreft nog teveel uit tekst en te weinig uit plaatjes. De nota kan met meer puntigheid en duidelijkheid aan overtuigingskracht winnen, want met de huidige formulering van de criteria per ontwikkelperiode kun je nog steeds behoorlijk wat kanten uit.

Tenslotte is het raadzaam bij nieuwbouwiniciatieven met de eigenaar/ontwikkelaar zijn of haar architectenkeuze te bespreken. Het resultaat van actief gemeentebeleid op welstand staat of valt niet alleen bij de kwaliteit van de architect maar misschien nog meer bij de kwaliteitsambitie van de eigenaar/opdrachtgever.

NB. Ark geeft deze reactie wederom als een tussentijds commentaar ter ondersteuning van de voltooiing van het *Nieuwe Welstandsbeleid Binnenstad*. Advies 10 bevat een eerste reactie, dit advies 14 geeft een tweede. ARK is in afwachting van een volgende wordingsfase.

[ARK: Fons Asselbergs, Hans Ruijssenaars, Stef Veldhuizen]